

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Historiae Ecclesiasticae Pars ...

Historiae Ecclesiasticae Pars Secvnda, Qva Continentvr Socratis Scolastici
Constantinopolitani lib. 7. Theodoriti Cyrensis episcopi lib. 5

Christopherson, John

[Köln], 1569

De sancto Ammone monacho, & alijs viris sanctis ex Euagrij historia. Cap.
XVIII.

urn:nbn:de:hbz:466:1-12704

ET si eorū facinorum, quæ in initio episcopatus Lucij, contra eos, qui extra urbē Alexandriae in reliquis Aegypti partibus habitabant, partim in carceribus, partim extra carceres crudeliter patrata fuerunt, & qua ratione alij variis tormētis excruciatī, alij præter ea, exilio præterea multati essent, Sabinus nullā omnino fecit mentionē (quippe qui cū Semiarianus esset, amicorū scelera occultauit) tamen Petrus per literas suas, quas posteaquā fuerat ex vinculis elapsus, ad oēs vbiq; misit ecclesias, eadē omnib⁹ patefecit. Qui vt ex carcere effugerat, ad Damasum pontificē Romanū aduolauit. Proinde Ariani, licet numero pauci, ecclesijs tamen Alexandrinis de integro potiūtur. Non lōgo tēporis interuallo interiecto, ex edicto Imperatoris mandatum est, vt oēs qui fidē Consubstantialis tenebant, nō Alexandria solū, sed ex vniuersa etiā Aegypto penitus expellerentur. Quinetiā præfecto imperatū, vt cū ingentibus copijs, oēs vbiq; persequeretur, quos Lucius indicaret. Eodē tēpore monasteria in solitudine direpta, diuexata, & crudeliter expugnata fuere. Nam inermes, qui ne manū quidē ad ictum repellendum extēdere volebant, viri armati aggressi, adeo miserādum in modū enecarūt, vt scelera in eos admīssa, nullo dicendi genere explicari possint.

*De sancto Ammone monacho, & alijs viris sanctis
ex Euagrii historia. CAP. XVIII.*

SED quoniā in monasteriorū quæ in Aegypto erāt incidimus mentionē, nihil obstat, quo minus de eisdē pauca disseramus. Ea loca, quæ dicuntur ἀσκητικὰ, id est in quibus monastica viuēdi disciplina excolitur, quamquā fortasse in Aegypto ante longū tēporis spatiū initiū sumpsere, tamen ab Ammone, viro sanctissimo fuere multo magis aucta amplificataq;. Qui cū adolescens esset, à nuptiis abhorruit illē quidē, sed tamē cū nonnulli amicorū eum hortarentur, vt non ita contumeliose nuptias infectaretur, sed vxorē duceret, illis morem gessit, venitq; ad nuptias. Ac statim, vt virginē è thalamo exemerat, & consueta cum pompa in interiorius deduxerat cubiculum, tandē vbi necessarij illius decessissent, airepto in manum libro epistolas Pauli complectenti, primum epistolam illius Apostoli ad Corinthios cepit legere, præceptaq; illius de nuptis coniugi exponere:

R. 2 deinde

SOCRAT. HISTOR.

Deinde multa aliunde adijcere : docere nuptiarum incommoda : quàm tristis sit inter virum & mulierem vitæ confortatio : quàm acerbi dolores mulierem gravidam pungant. Addere etiam molestias, quæ in liberorum educatione inesse solent. Postremò virginitatis commoda percensere, & quatenus vita pura, inuiolata, & ab omni labe vacua sit libera : & quod virginitas nos ad Deum quàm proximè faciat accedere. Hæc aliâq; multa apud vxorem virginem elocutus, persuasit illi, vt priusquam congregerentur eam vitæ rationem, quam humana consuetudo postulat, profus abijceret. Ambo igitur, quasi fœdere de ea re pacto, ad montem, qui Nitria vocatur, recta se conferunt: ibiq; ad exiguum tēpus in tugurio ætatem degentes, communem vitæ monasticæ disciplinam exercuerunt, nullo virilis, aut muliebris sexus discrimine habito, sed vnum corpus, vt est apud Apostolum, fuerunt in Christo. Non longo post tempore, noua sponsa, & virgo incorrupta Ammonem sic affatur : Non te decet, qui temperantiæ & castitati colendæ te totum dedidisti, fœminam in tantillo domicilio conspicari. Quare, si videtur, quisque nostrum separatim in monastico vitæ genere exercendo se ponat. Hoc itaque de vtriusque sententia pactum est : atque alter ab altera segregatus, quod reliquum erat vitæ eo pacto contriuit. A vino & oleo vterque abstinet, & panem siccum aridumque comedit, idque interdum post vnum integrum diem, nonnunquam post duos, aliquando post plures. Huius Ammonis animâ post mortem ab angelis in cælum sublatam Antonius, qui eisdem vixit temporibus, vidit: quemadmodum ab Athanasio Alexandria Episcopo in eius vita commemoratum est. Quapropter permulti Ammonis viuendi modum studiosè imitari cœperunt: ac mons Nitriæ, & scitis passim monachorum multitudine refertus est: quorum omnium vitas figillatim persequi, separatam tractationem postulat. Verû quoniam inter eos viri pij, qui cū propter disciplinam monasticam, tum propter Apostolicâ viuendi rationem, quam colebant, valde fuere eximij, res nonnullas perutiles & memoratu dignas tum gesserunt, tum locuti sunt, non incommodum erit, mea quidem sententia, si ad vtilitatem legentium ex multis pauca in hanc nostrâ historiam includamus.

Fertur

Fertur hunc Ammonem nunquam seipsum nudum aspexisse: dicereque consueuisse, Turpe esse monacho suum ipsius corpus nudum contemplari. Eundemque cum esset forte flumen transiturus, vestes exuere magnopere reuerentem, Deum præcatum esse, ut ei à proposito quod instituerat nequaquam repulso, transitus fieret. Quo facto, angelum in ulteriore fluminis ripam eum transportasse. Dydimus, qui etiam monachus fuit, nonagintaque confecit annos, per totum vitæ spatium nullius vnquam hominis societate & consuetudine usus est. Arsenius ex eodè numero adolescentulos, qui deliquerant, à communione non segregauit, sed eos qui in disciplina monastica profecerant: Nam adulescentulus, inquit, si segregetur, contemnit: qui autem profecerit, dolorem, quem ex segregatione capit, cito persentiscit.

Pior inter ambulandum solet comedere: atque cuidam interroganti, cur ita faceret, respondet: se in cibo sumendo, non quasi opus facere, sed quasi superuacaneum quiddam. Alteri item de eadem re sciscitanti dixit: ne animus, dum comedo, voluptate afficiatur corporea. Isidorus dicebat, quadraginta annos, ex quo peccatum in animo senserat iam præteruisse, ac nunquam vel cupiditati, vel iræ consensisse.

Pambo vir literarum omnino ignarus & rudis ad quendam accedebat, ut Psalmum disceret: & cum primum versum psalmi trigesimi octauum audiuisset, qui ita se habet: Dixi custodiam vias meas, ut non delinquam in lingua mea: secundum audire noluit, sed decedens dixit: Vnus hic versus sat est, si modo eum re ipsa & opere discere potuero. Atque illi, qui versum docuisset, ei vitio vertenti, quod sex menses continuos illum non vidisset, respondit, se versum psalmi nondum re ipsa didicisse. Postea longo ætatis spatio percurso, cuidam ex notis quærenti, vtrum versum didicisset, respondit se decem & nouem annis integris vix didicisse eum opere explere. Idem ipse cuidam aureum ad pauperes alendos ei lagienti dicenti que, numera quod dedi, respondit non esse opus numero, sed animo sano recteque composito. Eundem ferunt Athanasii episcopi accersitu, ex solitudine Alexandriam profectum: & cum ibi videret mulierem in pompa sumptuosius exquisitiusque ornatam, quo homines ad se spectandam inuitaret, lachrymas profudisse. Atque quibusdam

Psal. 38.

SOCRAT. HISTOR.

busdā ex illis, qui aderāt, rogantibus, quid esset causa, cur la-
 chrymaret, respōdisse se duabus rebus fuisse cōmotum: vna,
 quod mulierē videret sibi exitiū parare: altera, quod ipse nō
 tanta cura, ac studio ad placendū Deo, quanto illa ad homi-
 nibus flagitiosis blandiendū incūberet. Alius quidā dixit,
 Monachum, si non laboret, pro fraudatore habendum esse.
 Petrus, qui in cognitione contēplationeq; naturę plurimū
 poterat, ad eos, qui in colloquium cū eo venirent, aliud atq;
 aliud semper dicebat: qui inter singula, quę illis tradebat prę-
 cepta, pręces ad Deū fundere consuevit. In numero mona-
 chorū, qui eo tēpore vixerūt, duo viii erant pietate & san-
 ctimonia eximij, qui eodē nomine (vterq; enim vocabatur
 Macarius) nuncupati fuerūt: quorū alter ex superiore AE-
 gypto, alter ex vrbe Alexandria oriūsus. Vterq; multarum
 rerū causa, vt disciplinę monasticę, vitę pię instituta, morū
 præstabiliū, & miraculorū deniq; ab ipsis editorum percele-
 bris & illustris. Aegyptius Macarius morbis, tā multos libe-
 rauit, tot dæmones ex hominibus, qui eisdem agitabantur,
 eiecit, vt res ab eo per Dei gratiā gestę, opus separatum desi-
 derent. Erga illos, qui in ipsius congressum venirent, seueri-
 tate cū reuerentia tēperata vsus est. Alexandrinus autē, & si
 in aliis rebus omnibus ei similis fuit, in hac tamen dispar,
 quod aduersus eos, qui cū ipso colloquebantur, se hilarē &
 iucundū ostendit: atq; adeo vrbāitate & facetiis adulescē-
 tulos ad monasticā viuendi disciplinā allexit. Istorum disci-
 pulus fuit Euagrius: qui studium sapiētix in initio quidem
 verbis duntaxat, postea autē factis diligentissimē excoluit.
 Hic primū Constantinopoli à Gregorio Nazianzeno est
 ordinē diaconi consecutus: deinde vna cum illo in AEgy-
 ptū profectus, ibiq; cū illis piis viris, quos supra dixi, collo-
 cutus, illorum viuendi genus ardenti studio imitari cępit:
 totq; miracula ab eo edita, quot à Macariis præceptoribus
 suis. Itemq; libri ab illo accurate cōscripti: quorū vnus Mo-
 nachus, siue de viuendi ratione, quę in agendo cernitur: al-
 ter Gnosticus, siue scientia præditus dicendus sit: in quo
 sunt capita quinquaginta: alter Antirreticus id est aduersus
 dæmones tentantes cōfutatio, ex sacris literis collecta, inq;
 octo partes diuisa, numero octo cogitationū mentis nostrę
 aptē respondentia. Sexcenta præterea problemata de rerum
 præ-

præfensione futurarum. His accedunt duo carminum libri:
 vnus ad monachos, qui in cænobiis, & conuentibus ætatem
 degunt; alter ad virginem. Qui quidem quàm eximij sint,
 facilè intelligent hi, qui sunt eos perlecturi. Verù opportu-
 num tempus, mea quidem sententia, hoc loco se offert, pau-
 ca ex illis, quæ sunt ab eo de monachis commemorata, huic
 sermoni attexendi. Sic enim loquitur. Viæ illæ, quas mona-
 chi ante nos institerunt, sunt nobis necessariò indagandæ, no-
 straq; vitæ ratio ad illas dirigenda. Nam multa ab illis sunt
 & prudenter dicta, & acta præclarè. Ex quorù numero vnus
 dicebat, aridiorem tenuioremq; victus rationem, eamq; sem-
 per æquabiliter obseruatã, modò cū charitate iūgeretur, mo-
 nachū breui ad portum ἀπαθείας, id est vacuitatis ab om-
 nibus animi perturbationibus perducturã. Idem ipse quen-
 dam fratrè noctu spectris grauiter turbatum liberauit, quòd
 illi in mandatis dederat, vt ægrotis ieiunãs inferuaret. Cau-
 sam verò rogatus: nulla, inquit, re eiusmodi perturbationes
 tam facilè sedatur, quàm misericordia. Cuidam ex eorù nu-
 mero, qui id temporis sapientes sunt habiti, ad Anthonium
 illū iustū accedenti, quærentiq; quo pacto vitã posset suste-
 tare, solatio illo, quod ex libris capi solet, orbatu, respòdit:
 meus liber, ô philosophè, est natura rerù à Deo cõditarum:
 quæ quotiescunq; animo lubitum sit meo, libros ipsius Dei
 ad legendū suppeditat. Ægyptius ille senex Macarius, ele-
 ctionis vas, interrogauit me quid esset, cur cū iniuriarù no-
 bis ab hominibus illatarum recordamur, memoriæ vim & fa-
 cultatè in animo insitã labefactemus: cū aut earum, quas dæ-
 mones nobis faciunt, tenemus memoriã, eã integrã illæsamq;
 feruemus. Ac mihi, quid esset respondendū, hæsitanti, obse-
 crantiq; vt eius rei causam ab eo cognoscerè, dixit: priorem
 perturbationem contra naturã esse, posteriorè autem iræ na-
 turaliter cõgruere. Porrò autè cum ipse ad sanctum patrem
 Macarium in ipso meridiei articulo accederem, & siti vehe-
 méter oppressus aquã ad bibendū postularè: vmbra, inquit,
 contentus esto. Nam multi, qui vel terra iã iter faciunt, vel
 nauigio mare transmittunt, sunt ista quidè penitus destituti.
 Tum mihi cū illo de cõtinentia sermonè conferenti, dixit:
 bono animo esto, inquit, ô fili: Viginti equidem iam annis
 continuis, nec panè, nec aquã, nec somnū cepi ad facietatè.

Matt. 19

Nam panem comedi pondere: aquam mensura bibi: parieti
 inclinatus, paululum somni furripui. Monachus quidam,
 cum patris mors ei significaretur, illum, qui significabat, sic
 allocutus est: desine loqui blasphemias. Nam pater meus
 immortalis est: frater quidam, librum Euangelij, quem so-
 lum habebat, vendidit, pecuniamque ad pauperes sustentan-
 dos cōtulit, dictum memoria dignissimum simul elocutus:
 eum ipsum librum vendidi, qui dicit: Vende quæ habes, &
 da pauperibus. Est quædam Insula prope Alexandriam, ad
 Boream vergens, quæ trans Lacū Mariam sita est: in ea Mo-
 nachus ex secta Gnosticorum, vir spectatissimus habitauit.
 Hic omnia, quæ aguntur à monachis, propter quinque cau-
 sas agi asseruit: propter Deum, propter naturā, propter con-
 suetudinem, propter necessitatem, & propter manuum of-
 ficiū. Idem alias dicebat, vnam esse naturam virtutem, sed
 pro animæ facultatibus in quibus insit, varias in species di-
 stribui. Nam solis lumen, inquit, specie & figura caret illud
 quidem, sed ob fenestras, per quas penetrat, figurari solet.
 Alium quendam monachum fertur dixisse: ob hanc cau-
 sam voluptatum illecebras amputo, vt materiam etiam præ-
 cidam iracundiæ. Etenim hanc noui pro voluptatibus per-
 petuò decertare, tranquillum mentis meæ statum perturba-
 re, intelligentiæ vim afferre. Alter quidam senex dixit, cha-
 rritatem deposita vel cibi vel pecuniæ non posse seruare: qui
 item dixit, se non bis in eadem re, quantum sciebat, à dæmo-
 nibus aliquando fuisse deceptum. Ista sunt ab Euagrio, in
 libro, qui de vita in actione posita inscribitur, totidem ver-
 bis commemorata. In libro autem qui Gnosticus dicitur,
 sic loquitur. Quatuor virtutes & totidem earum præcep-
 tiones à Gregorio iusto didicimus: prudentiam, fortitudi-
 nem, temperantiam, & iustitiam. Ac prudentiæ munus esse
 sanctas illas facultates, quæ sunt mentis propriæ, nullis ad-
 hibitis verbis (has enim à sapientia tradi affirmavit) con-
 templari. fortitudinis, in veris firmè persistere: & quamuis
 sis propterea grauitè oppugnatus, ad falsā tamen nunquam
 deflectere. Temperantiæ femina à primo ac summo Agri-
 cola accipere, eum autem, qui alia femina porrigit, repellere.
 Denique iustitiæ, rationem cuiusque rei pro dignitate red-
 dere: hancque virtutem alia obscure inuere, nonnulla per
 enig-

enigmata significare, quædam ad Imperitiorum vtilitatem
 apertius explanare. Veritatis colūna, Basilii Cappadox ait
 cognitionem, quæ ab hominibus capitur, crebro vsu & ex-
 ercitatione fieri perfectiorem: eam autem, quæ per Dei gra-
 tiam animis nostris ingeneratur, iustitia, placabilitate, & mi-
 sericordia. Ac prioris eos, qui perturbationibus obnoxij
 sunt, posse fieri participes: posterioris autem illos solos qui
 sunt ab omni animi perturbatione liberi vacuique: qui que-
 dum in præcibus defixi sunt, propriam mentis lucem, quæ
 ipsos illuminat, contemplantur. Itemque sanctus Athanasius,
 Aegyptiorum luminare, ait Moyse præceptum esse, vt men-
 sam versus Aquilonem statueret. Illi igitur, qui sunt in con-
 templatione positi, animaduertant sedulo, quis sit ille aduer-
 sarius qui contra eos spiret, omniaque tentationis genera vi-
 rili & excelso animo tolerant, & illos, qui ipsos adeant, pro-
 penso ac parato animo alant sustententque. Serapion etiam
 Thmuitensis ecclesie velut angelus, dicebat, mentem, quæ
 cognitionem spiritualem imbiberit, plene cumulateque pur-
 gari: partes animæ iracundia exardescentes, charitate sanari:
 prauas cupiditates, quæ in animi domicilium illabuntur, co-
 erceri continentia. Didymus ille doctor maximus, & in re-
 rum diuinarum contemplatione summus, dicere consuevit:
 documeta de prouidentia & iudicio diuino assidue tecum
 recolito, eorumque summam (omnes enim ferè in illis la-
 buntur) memoria custodire laborato: quorum altera, de iu-
 dicio scilicet, in corporum differentia, inque ea, que est mū-
 di, mutatione facile discernes: altera, de prouidentia, in mo-
 dis illis, quibus à vitiositate & inscitia ad virtutem & cog-
 nitionem ducimur, facile animaduertes. Ista ex Euagrii libris
 deprompta in hunc locum contulimus. Alius quidam Mo-
 nachus erat, vir plane admirabilis, qui Ammonius vocabatur:
 iste adeo parum curiosus fuit, vt cum Romæ vna cum
 Athanasio fortè versaretur, nihil ex magnificis vrbs operi-
 bus, præter templum Petro & Paulo dicatum, videre omni-
 no desideraret. Idem cum ad episcopatum gerendum impel-
 leretur, clam aufugit, dextramque sibi præcidit auriculam, vt
 corporis deformitas impedimento esset, quo minus ad illud
 munus deligeretur. Postea cum Euagrius ad episcopatum à
 Theophilo episcopo Alexandrino delectus ex occulto au-

SOCRAT. HISTOR.

fugeret, nullo corporis membro amputato, Ammonioque forte fortuna occurreret, & faceret illum propterea perstringeret, quod auriculam praecidendo, facinus fecisset, seq; coram Deo reu ipse peregisset. Ammonius, illi respondit: at tu, inquit, Euagri, non putas te poenas daturum, quod lingua propter nimium tui ipsius amore excisa, gratia, quae donata est tibi, minime usus sis. Erant eodem tempore etiam alij plurimi viri in monasteriis virtute & pietate praestantissimi, quos quidem in hoc praesenti opere commemorare nimis longum esset, praesertim cum nobis, si illorum vitas, & miracula ab ipsis propter singularem, quae in eorum animis insita fuit, sanctimoniam edita, singillatim persequeremur, a proposito admodum digrediendum esset. Quapropter, si quis studio ducitur accurate cognoscendi, quas res gesserint, quo pacto se in vita exercuerint, quae ad audientium utilitatem locuti fuerint, quo modo bestiae illis obtemperarint, legat librum a Palladio monacho (qui Euagrii fuit discipulus) separatim de illis editum. Nam omnia, quae ad eos spectant, in eo sunt accurate explicata: in quo etiam de mulieribus, quae parae viuendi ratione cum viris supra dictis excolebant, sermo susceptus est. Euagrius vero & Palladius paulo post mortem Valentis flourerunt. Sed iam redeamus, vnde digressi sumus.

De sanctis monachis in exilium eiectionis, & quomodo Deus editis per illos miraculis, omnes ad se attraxerit. CAP. XIX.

CVM igitur Imperator Valens lege sanciuisset, ut in eos, tum qui Alexandriam, tum qui Aegyptum incolebant, persecutio concitaretur, omnia vastata euerfaque fuere, dum alij in Iudicium adducti, alij in carcerem coniecti, alij aliis tormentis diuexati. Nam varia cruciatu genera illis qui se quiete gerebant, inflata. Vbi ista Alexandriae erant pro libidine Lucij cofecta, Euzoiusque Antiochia reuerterat, dux cum ingentibus copiis, & Lucius Arianus vna (nam ne ille quidem ei instituto defuit, sed multitudinem sanctorum virorum, quos nequiquam commiseratus est, multo acerbius, quam milites ipsi, afflictauit) ad Aegypti monasteria contendant. Posteaquam ad locum ventum est, viros consueta obeuntes munera, preces scilicet fundentes, morbis medicantes, eijcien-